

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

ВИПУСК 42

25 грудня 2018 р.

м. Переяслав-Хмельницький

КОМПОНЕНТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІСТИКИ

У статті розглянуто питання щодо дослідження терміносистеми в галузі педагогічної біографістики. Закцентована увага на використанні можливостей феноменологічного підходу у дослідженні персоналії. Наголошено на значенні герменевтики для вивчення інтелектуальної біографії персоналії.

Ключові слова: *терміносистема, феноменологічний підхід, дослідження, «цілісна особистість».*

The article deals with the research of the term system in the field of pedagogical biography. Attention is drawn to the use of the possibilities of the phenomenological approach in the study of personalities. It is noted the sense of hermeneutics for the study of intellectual biography personalia.

Key words: *terminological system, phenomenological approach, research, "integral personality".*

За допомогою «біографічних джерел», «біографічного письма», «біографічного дослідження», «бібліографії», «персональної бібліографії», «біобібліографії», поняття «колективна біографія», «педагогічна просопографія», «прагматична біографія» та ін. виникає можливість наочно, предметно досліджувати педагогічну біографістику. Терміносистеми позначають окремі дослідницькі напрями і компоненти, тож розглядаються у процесі їхнього висвітлення.

Необхідно звернути увагу на симбіоз суспільно-політичних та соціокультурних складових, які впливають на особистість. Внутрішній світ, переваги та характерні риси людини теж формують особистість. Динаміка життєвого шляху у своїй повноті та унікальності неодмінно впливають на розвиток персоналії. Професійна, творча та громадська позиція доповнюють образ і впливають на результати власних досягнень. Всі ці компоненти у дослідженні необхідно розглядати у тісному взаємозв'язку.

Саме поняттєво-категорійний апарат педагогічної біографістики дає можливість детальніше вивчати педагогічні персоналії. Існують аспекти щодо історичної обумовленості та наукової класифікації біографій.

Насамперед, аксіологічний підхід через призму досліджуваної персоналії дозволяє простежити як зі зміною соціальних умов, розвитком суспільних і особистісних потреб трансформувалися педагогічні цінності. Це виразно проявлялося у змінах базових засад і технологій навчання із пояснювально-ілюстративних на проблемно-розвивальні, відтак демократичні, інноваційні тощо. Особистість як найвища цінність суспільства взаємозалежного і взаємодіючого зі світом, актуалізує завдання відтворення образу педагогічної персоналії як «цілісної особистості».

Для визначення суті і можливостей використання феноменологічного підходу у дослідженні педагогічної персоналії адаптуємо відповідні положення філософських і психолого-педагогічних студій [1;2;3]. Виходимо із розуміння феноменології як вчення про факти, явища, сутності, що знаходять особливе відображення у людській свідомості, а її основної категорії – феномену – як відомого з досвіду реального факту, формалізованого і виявленого у виняткових даних, психофізіологічних проявах. У відкритому динамічному феноменологічному полі педагогічну персоналію можна розглядати через призму її творчості, переживань, поведінки, вчинків тощо, які потребують і можливі для пояснення.

4 Дильтей В. Наброски к критике исторического разума // Вопросы философии. № 4. 1988. С. 135 – 152.

5 Лелеко В. В. Застосування герменевтичного підходу до вивчення тексту // Психолого-педагогічні науки. Наук. запис. НДУ ім. М. Гоголя, 2011. № 10. С. 142 – 145.

6 Онищенко В. Д. Фундаментальні педагогічні теорії: монографія. Львів: Норма, 2014. 356 с.

УДК 37:372.8

Нурзила Сарсенова, Аяжан Оңдаганова
(Атырау, Қазақстан)

АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫНЫҢ ОҚУШЫЛАРҒА РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК ТӘРБИЕ БЕРУДЕГІ ӘЛЕУЕТІ

Мақала қай кезеңнің болсын келелі мәселе бола білген оқушыларға рухани-адамгершілік тәрбие беруге арналған. Авторлар адамгершілік тәрбиесінің негізі ұлы Абайдың даналық ойларымен астасып, бастау алатындығын негіздеген.

Кілттік сөздер: руханият, адамгершілік, тәрбие, халықтық дәстүр, рухани мәдениет, әдеп-инабат.

No article did not know the period, the problems of spiritual and moral education. The wisdom of the great Abay, the Author of more thoughts based moral education, the study can begin.

Keywords: spirituality, morality, upbringing, the folk traditions, spiritual culture, ethics-anabat.

Рухани-адамгершілік тәрбие беру – жалпы білім беретін мектептердің басты міндеттердің бірі. Бүгінгі күні қоғам өмірінде рухани-адамгершілік бастамалардың ролі барған сайын артып, ізгілік, имандылық, мейірімділік сияқты адамгершілік қасиеттердің ықпал аясы кеңейіп келеді.

Адамгершілікке тәрбиелеудің маңызды педагогикалық міндеттері – оқушылардың белсенді өмірлік позициясын, қоғамдық борышқа саналы көзқарасын, сөз бен істің бірлігін, адамгершілік нормаларынан ауытқушыларға жол бермеуді қалыптастыру болып табылады.

Қазіргі таңда мектеп оқушыларын тәрбиелеу мәселесінде адамның ішкі жан дүниесін, рухани әлемін танып, дамытып, жетілдіру бағытындағы ізденістер әлі де зерттелу үстінде. Бұл орайда, білім мен тәрбие беруді дамытуда жеке тұлғаның адамгершілік қасиеттеріне ғылыми-теориялық, әдіснамалық бағытта әр қырынан зерттеу жүргізген Қ.Б.Жарықбаев, А.А.Бейсенбаева, С.А.Ұзақбаева, Қ.Қ.Жампеисова, С.Қ.Қалиев, Р.К.Төлеубекова, Г.А.Уманов, Н.Д.Хмель, Ж.Наурызбай, Т.Слаббекова т.б. сияқты қазақстандық ғалымдарды ерекше атап өте аламыз.

Қай кезеңнің болсын келелі мәселесі бола білген рухани-адамгершілік тәрбиесін әр уақыттың өзінің дана ойшылдары мен ғұлама ғалымдары еңбектеріне арқау еткен. Сонау Орхон жазба ескерткіштерімен Қорқыт ата кітабынан бастап орта ғасырлық ойшылдардың төл туындылары мен даламыздың дана жырауларының поэзиясына, Шоқан Уәлиханов, Ыбырай Алтынсарин, Абай Құнанбаев сияқты ұлы ағартушылардың шығармаларына зер салсаңыз, кез-келгенінде адам бойындағы адамгершілік қасиет, олардың қалыптасуы туралы кеңінен сөз болады. Мұның бәрі адам баласының өзін рухани жетілдіру жолында тынбай ізденіп, еңбектеніп келе жатқанын, соған байланысты әдеп-инабат әрдістеріне ерекше мән бергенін көрсетеді. Өйткені, жарасымды дамитын болашақ, ізгі қоғам үлгісін жасағысы келгендердің бәрі, мәселен, Міржақып Дулатұлы, Мағжан Жұмабайұлы, Ахмет Байтұрсынұлы, Шәкәрім Құдайбергенұлы, Сұлтанмахмұт Торайғыров т.б. ой-

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>